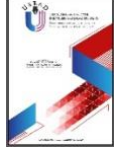

USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi -
International Journal of Social Sciences Academy, Yıl 2, Year
2, Sayı 4, Issue 4, Aralık 2020, December 2020.
e issn: 2687-2641

TBMM'NİN AÇILIŞ YILDÖNÜMLERİNDE GENEL KURULA HİTAP EDEN YABANCI KONUKLARIN KONUŞMALARININ ANALİZİ (1985-2000)

THE ANALYSIS OF THE SPEECHES OF FOREIGN GUESTS
ADDRESSING THE GENERAL ASSEMBLY DURING THE OPENING
ANNIVERSARIES OF THE TURKISH GRAND NATIONAL ASSEMBLY
(1985-2000)

Rıdvan BAL

Doktor, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, Türkiye/Ankara.
PhD., The History of Turkish Republic, Turkey/Ankara.

ridvanbal198413@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-3834-7304

Makale bilgisi | Article Information

DOI: 10.47994/usbadd.764233

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 04.07.2020

Kabul Tarihi / Date Accepted: 14.10.2020

Yayın Tarihi / Date Published: 20.12.2020

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Aralık / December

Bu Makaleye Atıf İçin / To Cite This Article: Bal, R. (2020). TBMM'nin Açılış Yıldönümlerinde Genel Kurula Hitap Eden Yabancı Konukların Konuşmalarının Analizi. *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi* 2(4), 554-575.

İntihal: Bu makale intihal.net yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned by intihal.net. No plagiarism detected.

İletişim: Web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usbadd>
mail: usbaddergi@gmail.com

Öz: Bu çalışmanın amacı; TBMM'nin açılış ve Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlama törenlerine katılarak, TBMM Genel Kuruluna hitap eden yabancı konukların aktardığı mesajları incelemektir. Yapılan araştırmada 1985 ile 1992 yılları arasında aralıksız olarak sürdürülmüş olan katılımların 1994, 1995, 1998 ve 2000 yıllarında da gerçekleştirildiği görülmüştür. Yabancı konukların konuşmalarında küresel gelişmeler yanında Türkiye'de yaşanan gelişmelere özel bölüm ayırdıkları, özellikle Avrupa'dan gelen konukların 12 Eylül 1980 askeri darbesinden kaynaklanan konulara vurgu yapmaya çalıştıkları dikkat çekmektedir. Araştırma sonunda ülkelerin ve toplumların birbirini daha iyi tanınmasına fırsat olabilecek bu çeşit uygulamaların sürdürülmesinin faydalı olacağı kanısına varılmıştır. 16 Mart 1920 günü İstanbul'un İtilaf Devletlerince resmen işgal edilmesi, Millî Mücadele sürecinde yeni bir sayfa açtı ve İstanbul'un tamamen devre dışı bırakılmasının zamanı geldiği değerlendirildi. Ankara'da olağanüstü yetkilere sahip yeni bir meclisin toplanacağını duyurulmasından sonra 23 Nisan 1920'de Büyük Millet Meclisi açıldı. Kurtuluş mücadelesinin hukuki alt yapısını da oluşturan bu gelişme yeni bir Türk Devletinin kurulmasıyla mutlu sona ulaştı. Bu zaferin unutulmaması ve bir bayram sevinci içinde kutlanması için TBMM'nin 23 Nisan 1921 günkü oturumunda 23 Nisan tarihi Milli Bayram olarak kabul edildi. Himaye-i Etfâl Cemiyetinin bu özel günü "Çocuk Bayramı" olarak ilan etmesiyle ulusal egemenliğin kutlandığı bugün aynı zamanda çocukların bayramı olarak kabul gördü ve her yıl kutlandı. 17 Mart 1981 günü kabul edilen ve halen yürürlükte olan bir kanunla "23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı" adıyla kutlanmaya başladı. Çeşitli törenler ve etkinliklerle yapılan kutlamalar yanında Türkiye'ye davet edilen yabancı parlamenterlerin ve heyetlerin TBMM'yi ziyaret ederek Genel Kurulunda konuşma yapmaları da geleneksel hale geldi. 1985 ile 1992 yılları arasında aralıksız olarak gerçekleştirilen bu 23 Nisan geleneğinde, konukların Atatürk ve Türkiye'nin modernleşmesi ile tebrik paylaşımları yanında küresel ve Türkiye odaklı siyasi değerlendirmeleri de yer aldı.

Anahtar Kelimeler: TBMM, 23 Nisan 1920, Demokrasi, Mustafa Kemal Atatürk

Abstract: The aim of this study is to examine the messages conveyed by foreign guests who addressed the Turkish Grand National Assembly. It is understood that foreign guests had participated the ceremonies at the TGNA between 1985 and 1992 continuously and also in the years 1994, 1995, 1998 and 2000 they had addressed the General Assembly. They had talked about global developments and happenings in Turkey, and guests from Europe especially emphasized on issues arising out of the military coup of 12 September 1980. As a conclusion it would be beneficial to maintain such visits which will allow countries and societies to know each other better.

Istanbul was occupied by the Entente States on 16 March 1920. This was a new phase for National Struggle and it was time for Istanbul to be completely deactivated. After the announcement of a new assembly would be convened in Ankara (with extraordinary Powers), The Grand National Assembly was inaugurated on 23 April 1920. This development which also formed the legal infrastructure of the National Struggle, reached a happy end with the establishment of a new Turkish state. In order to ensure that this victory is not forgotten, the date "April 23" was adopted as a national holiday on April 23, 1921. On same days the Society of "*Himaye-i Etfal* – Children Protection Foundation" declared this special day as "children's day" and since then 23 Nisan was also accepted as the children's day and celebrated every year. On 17 March 1981 the name of this holiday was changed to "National Sovereignty and Children's Day". Besides celebrations with various ceremonies and events, it has become tradition for foreign parliamentarians and delegations invited to Turkish Grand National Assembly and give speeches. In these speeches, guests shared greetings with Atatürk and modernization of Turkey, as well as global and Turkey-oriented political evaluations.

Keywords: Turkish Grand National Assembly (TGNA), 23 April 1920, Democracy, Mustafa Kemal Atatürk

GİRİŞ

Birinci Dünya Savaşı'nın galibi olan İtilaf Devletlerince Mondros Ateşkes Anlaşması gerekçe gösterilerek hayata geçirilmiş işgallere karşı başlatılan Millî Mücadele, 16 Mart 1920'de İstanbul'un resmen işgali ile farklı bir boyuta ulaştı. İşgal nedeniyle Osmanlı Meclis-i Mebusan'ın çalışmalarına devam edemeyeceğini değerlendirip 18 Mart'ta tatil edilmesi, gelişmeleri aylar öncesinden uyarıp Meclisin toplanması için İstanbul'un uygun olmadığını söyleyen ancak sözü dinlenmeyen Mustafa Kemal Paşa'yı haklı çıkardı. Yaşanan olumsuzluklar nedeniyle Anadolu'da yepyeni bir dönemin başlaması için zamanın geldiğini düşünen Mustafa Kemal Paşa, İstanbul'u tamamen devre dışı bırakarak mücadele edilecek yeni bir süreci başlattı. İstanbul'dan ayrılacak tüm vatanseverlerin Ankara'ya ulaşmasını isteyerek yeni tedbirlere ve düzenlemelere başvurdu. Heyet-i Temsiliye imzasıyla mülki ve askerî makamlara gönderilen bir genelge ile olağanüstü yetkilere sahip olacak yeni bir meclisin Ankara'da toplanacağı duyurularak; İstanbul ile haberleşmenin kesilmesi, Anadolu'da bulunan işgal kuvvetlerinin subay ve komutanlarının tutuklanması, muhtemel işgal kuvveti sevkiyatına tedbir olarak bazı yerlerdeki demiryollarının tahrip edilmesi ve son

Osmanlı Meclis-i Mebusan'ından kurtulan milletvekilleri ile hemen yapılacak seçimlerle belirlenecek milletvekillerinin oluşturacağı yeni bir meclisin Ankara'da toplanması için gerekli hazırlıkların başlaması tebliğ edildi (Balcioğlu, 2008: 189).

Anayasa gereği Meclis-i Mebusan'ı kapatma yetkisine sahip olan Padişah tarafından bu konuda herhangi bir irade bildirilmemişti. Buna rağmen Ankara'da yeni bir meclis açılması yönünde karar alınması, Anadolu'da başlatılan direniş hareketine yasal bir destek sağlamak ve hareketin meşruiyetini belgelemek anlamını taşıyordu. Başta Meclis-i Mebusan'ın Başkanı olan Erzurum Milletvekili Celalettin Arif Bey olmak üzere bir grup milletvekili tarafından Ankara'da yeni bir meclis açılmasının yasal ve hukuki olmadığı yönünde eleştiri ve itirazlar yapıldı (Atatürk, 2013: 290). Tüm bunlara karşılık Millî Mücadeleyi başlatarak işgal güçleriyle savaşma kararı almış ve İstanbul'daki Saltanat-Hükümet'in artık Anadolu'da söz sahibi olmadığını tüm dünyaya ilan etmiş olanlar, yeni bir Türk Devleti için ilk adımı atarak 23 Nisan 1920'de Büyük Millet Meclisi'ni açtı. Büyük Millet Meclisi adıyla açılan meclisin adı Şubat 1921'de Türkiye Büyük Millet Meclisi, "TBMM" olarak belirlendi (Güneş, 2009: 74).

Olağanüstü yetkilerle çalışacak olan TBMM'nin yasama ve yürütme erklerine fiilen sahip olacağı ve üzerinde hiçbir kuvvetin bulunmayacağı bir düzen oluşturuldu. İşgallerin devam ettiği bir süreçte kuvvetli bir ordu oluşturmak ya da direniş için farklı yöntemler belirlemek yerine öncelikle bir meclisin açılışını sağlamış olmak, Mustafa Kemal Paşa'nın dahiliğinin ve eylemlerini meşrulaştırmada ustalığının bir göstergesiydi. TBMM'de kabul edilen yasalarla kısa sürede millî bir ordunun kurulmaya başlanması, Doğu ve Batı Cephe Komutanlıklarının oluşturulması gibi üstün askerî stratejiler hayata geçirilirken; Fransızlarla önce ateşkes anlaşması ve sonrasında 20 Ekim 1921 tarihli Ankara Anlaşması imzalanması ile uluslararası ilişkilerde de önemli gelişmeler ortaya çıktı (Özdemir, 2019: 225-226). Bu süreç, neredeyse son iki yüz yıldır Avrupa karşısında ciddi bir varlık gösteremeyen Türklerin, Mustafa Kemal Paşa önderliğinde başlayan kurtuluş mücadelesiyle Batıya direnmesi ve bağımsızlığını elde ederek yıkılan imparatorluk topraklarının Anadolu bölümünde yeni bir Türk Devleti kurmasıyla sonlandı. Bu uğurdaki savaşlar, mücadeleler ve sonucunda elde edilen zaferin sonsuza dek yaşatılması ve bir bayram sevinci içerisinde kutlanması unutulmadı.

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlamaları çerçevesinde TBMM Genel Kuruluna hitap eden yabancı konuk konuşmaları hakkında daha önce yapılmış bir çalışma, özel güne ait benzer şahısların konuşma analizleri bulunamamıştır. TBMM tutanak ve dokümanlarında 1955 yılından itibaren gerçekleşen konuşmalar yer almakta olup bunlar genel ifadeler ve ziyaret maksadını vurgulayan aktarımlar biçiminde görülmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik, parlamenter sisteme bağlılığı ve demokrasiye olan inancının ilk tezahürü TBMM'dir. Diğer ülkelerden ayrı olarak TBMM'nin açılış tarihinin bir bayram olarak kutlanıyor olması, bu inancı daha da anlamlı hale getirmektedir. Kutlama törenlerine katılarak Genel Kurul'a düşüncelerini aktaran konukların ifadeleri, dönemsel gelişmelerin yabancı ülke parlamenterleri tarafından nasıl değerlendirildiğini göstermesi yönüyle faydalıdır. İkili ya da çoklu ilişkilerde yaşanabilecek gerilimlere hangi yöntemlerle çare bulunabileceği konusunda yol gösterici bu tip uygulamanın tanıtım faaliyetlerine da katkı sağlaması mümkündür.

Çalışmanın birinci bölümünde Türkiye'de bayramlar ve 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı hakkında bilgi paylaşılmıştır. TBMM Genel Kuruluna hitap eden yabancı konukların konuşmalarının ele alındığı ikinci bölümde on iki konuşun yaptıkları konuşmaların özeti ve analizine yer verilmiştir. Konuşmaların içeriğine yönelik genel bir değerlendirmenin yer aldığı bu bölümden sonra konuşmacıların en çok kullandığı sözcükler de bir grafik halinde ortaya konmuştur. Küresel ve Türkiye merkezli gelişmelerin yabancı konuklar tarafından ne şekilde algılandığı, 12 Eylül 1980 sonrası Türkiye hakkındaki görüş ve değerlendirmelerin konuşmalara yansıtıldığı görülmüştür.

1. 23 NİSAN BAYRAMLARI

Toplumların ulusal ve dini yönden önemli saydıkları, özel olarak kutlamak için çeşitli hazırlıklar yaptıkları günler bayram olarak adlandırılır. Türkiye Cumhuriyeti'nde ulusal olarak ilan edilen ilk bayram TBMM'nin açılışdır. TBMM'nin 23 Nisan 1921 günkü oturumunda tartışılan bu konudaki kanun teklifinin kabul edilmesiyle 23 Nisan tarihi "Milli Bayram" olarak kabul edilmiştir (Saban, 2019: 58). Bir sonraki yıldan itibaren resmî törenlerle kutlanan bayram, Himaye-i Etfâl Cemiyetinin (sonradan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu) 1927'de bu özel günü "Çocuk Bayramı" olarak ilan

etmesiyle hem ulusal egemenliğin kutlandığı hem de kimsesiz çocukların koruma altına alındığı bir gün olarak kabul görmüştür (Sarıkaya, 2005: 12, 51, 259). Benzer isimlerle aksatılmadan her yıl kutlanan bayramın 17 Mart 1981 gün ve 2429 sayılı kanunun 1983 yılındaki değişikliği ile "23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı" olarak kutlanması kanunlaşmış olup halen yürürlüktedir (Resmî Gazete, 1981: 17284).

1979 yılının UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü) tarafından "Dünya Çocuk Yılı" ilan edilmesiyle Türk çocuklarının bayram kutlamalarına tüm dünya çocuklarının da katılması, bu bayramın tüm dünya çocukları için bir bayram olarak benimsenmesini sağladı. Aynı yıl ilk kez Dünya Çocuk Parlamentosunun toplandığı Türkiye'de bayram kutlaması beş ülkeden (Sovyetler Birliği, İtalya, Romanya, Irak ve Bulgaristan) çocukların katılımı ile uluslararası düzeye taşınmış oldu. Hollanda'da bulunan bir Türk öğretmenin koordinesi ile Yunan ve Türk öğrencilerin bir arada 23 Nisan Çocuk Bayramını Hollanda'da kutlaması, siyasilerin çatışma halinde olduğu iki ülke çocuklarının gerçekleştirdiği dikkate değer bir dostluk gösterisini ortaya koydu (Milliyet, 23 Nisan 1979).

TBMM'de 23 Nisan kutlamaları maksadıyla özel gündemle toplanma ilk kez 1982'de gerçekleşti. 12 Eylül sonrası Danışma Meclisi sürecinde 1982 ve 1983'te özel gündemli toplantılar yapılırken 1984'te bu düşünce uygulanmadı (Habertürk, 19 Nisan 2020). 1985'ten itibaren özel gündemli toplantıları sürdüren TBMM, 1999 yılında genel seçimler nedeniyle toplantı yapmadı ancak kutlama törenleri aksatılmadı. Halihazırda uygulanmamakla beraber belli makam sahiplerinin koltuklarını bir süreliğine çocuklara devretmesi, ilkokul öğrencilerinin stadyumlarda çeşitli etkinliklerle kutlamalar yapması gibi yabancı parlamenterlerin, temsilcilerin ve heyetlerin TBMM'yi ziyaret ederek Türk mevkidaşlarına hitap etmesi de bir gelenek halindeydi. Bu ziyaretler 1985 ile 1992 yılları arasında aralıksız olarak gerçekleştirilirken olup daha sonra 1994, 1995, 1998 ve 2000 yıllarında birer konuşma yapıldı. Belirtilen yılların 23 Nisan günlerindeki özel oturumlarda TBMM'yi ziyaret eden yabancı konuklar ve heyetler adına Genel Kurulunda konuşma yapmış kişiler Tablo-1'de gösterilmiştir.

S. No.	Konuşma Tarihi	Ülkesi	Konuşmacı
1.	23 Nisan 1985	Japonya	Temsilciler Meclisi Üyesi Susumu Kobayashi
2.	23 Nisan 1986	İrlanda	Avrupa Parlamenter Meclisi Başkan Yardımcısı Oliver James Flanagan
3.	23 Nisan 1987	Lüksemburg	Millet Meclisi Üyesi Astrid Lulling
4.	23 Nisan 1988	Malezya	Millet Meclisi Başkanı Tan Sri Dato Mohd Zahir Hacı İsmail
5.	23 Nisan 1989	İsviçre	Kantonlar Meclisi Başkanı Huber Raymond
6.	23 Nisan 1990	Malezya	Senato Başkanı Ahmed Urai
7.	23 Nisan 1991	Macaristan	Sosyal Güvenlik Bakan Yardımcısı Andr�s Kelemen
8.	23 Nisan 1992	Kazakistan	Yüksek Şura Başkanı Abdildin Serikbolsun
9.	23 Nisan 1994	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti-KKTC	Meclis Başkanı Ayhan Halit Acarkan
10.	23 Nisan 1995	Hırvatistan	Temsilciler Meclisi Başkanı Katica Ivanişević
11.	23 Nisan 1998	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti-KKTC	Cumhurbaşkanı Rauf Raif Denktaş
12.	23 Nisan 2000	Türkmenistan	Meclis Başkanı Sahad Muradov

Tablo:1 TBMM Genel Kurulunda Konuşan Yabancı Konuklar

2. KONUŞMALARIN ANALİZLERİ

TBMM'yi ziyaret ederek Genel Kurula Türkçe dışındaki dillerle hitap eden yabancı konukların konuşma metinleri tercüme edilerek TBMM Tutanak Dergilerine eklenmiş ve TBMM tarafından yayımlanan bir kitapta paylaşılmıştır. 23 Nisan 1994 ve 1995 yıllarına ait konuşma metinlerinin bu kitapta yer almadığı görülmüştür. İlk yabancı temsilci olarak Irak Mebusan Meclisi Reisi Abdülvahap Mercan 15 Nisan 1955 tarihinde bir konuşma yapmış, adı geçen kitapta yer verilen son konuşma ise 12 Ocak 2012 tarihli Kazakistan Cumhurbaşkanı Almazbek Atambayev'in konuşması olmuştur. Eserin yayınlanmasından sonra Türkmenistan Devlet Başkanı Gurbanguli Berdimuhammedov da 29

Şubat 2012 günü Genel Kurula hitaben bir konuşma yapmıştır (TBMM, 2012: 267-269).

Bu çalışmanın konusu olan 23 Nisan tarihinde yapılmış konuşmalar 12 adet olup şu şekilde incelenmiştir: Konuşma metninin sözcük sayısı belirlenmiştir. Konuşmanın başlangıç ve bitiminde yer alan dinleyicileri selamlama ve veda sözcüklerinin sayısı toplam sözcük sayısından çıkarılmıştır. Yabancı dillerdeki konuşmaların metinleri Türkçeye tercüme edildiği için ifade, yorum ve çeviri farklılığı olabilir düşüncesiyle bağlaç, edat vb. konuyla doğrudan bağlantısı olmayan kullanımlar sıklık sayılarına dahil edilmemiştir. Böylelikle konuşmanın amaç ve içeriğini belirleyen sözcük sayıları ve yoğunlaşılacak sözcüklerin ortaya konması hedeflenmiştir. Metinlerin kısa bir özeti çıkarılarak konuşmacıların düşünce ve değerlendirme tarzları aktarılmaya çalışılmıştır.

2.1. Japonya Temsilciler Meclisi Üyesi Susumu Kobayashi'nin Konuşması (23 Nisan 1985)

Türk modernleşmesi üzerine tarihsel bir değerlendirme yapan Kobayashi, Osmanlı Devleti'nin yeni bir düzen kurma arayışlarının 1830'lu yıllara kadar uzandığını anımsatmış; ancak Ankara'da milli bir meclisin kurulduğu 23 Nisan 1920 tarihinin modern parlamenter demokrasiye adım atılmış olması nedeniyle özel bir gün olduğunu belirtmiştir. Mustafa Kemal Paşa'nın Erzurum ve Sivas Kongrelerinden sonra Büyük Millet Meclisi'ni kurması ve daha sonra cumhuriyetin ilan sürecinin ne kadar sıkıntılı olduğunun kolay anlaşılabilir olduğunu vurgulamıştır. Anıtkabir ziyareti sonrasında Atatürk'ün ne büyük bir lider olduğunu bir kez daha anladığını belirterek "Egemenlik Kayıtsız Şartsız Milletindir" ve "Yurtta Barış, Dünyada Barış" özdeyişlerinin Türkiye için önemli birer yol gösterici olduğunu değerlendirmiştir. Türk-Japon ilişkilerinin gelişmesi yolunda iyi temennileriyle konuşmasını tamamlamıştır (Tutanak Dergisi, 1985: 294, 295).

- Metin içindeki toplam sözcük sayısı: 524
- Selamlama/veda sözcük sayısı: 100
- Konuşma sözcük sayısı: 424
- En çok kullandığı üç sözcük ve sayısı: Türkiye (12), TBMM (6), Atatürk (3).

2.2. Avrupa Parlamenter Meclisi Başkan Yardımcısı Oliver James Flanagan'ın Konuşması (23 Nisan 1986)

Konuşmasında Türkiye'nin Avrupa Konseyi ile ilişkilerine ve Türkiye'de sağlıklı bir demokrasi oluşumu için hayata geçirilmesi gereken uygulamalara vurgu yapan Flanagan, özgürlükçü demokrasi politikalarının süratle yürürlüğe konulmasından duyduğu memnuniyeti belirtmiştir. Taraflar arasındaki ilişkilerde etkili ve belirleyici bir dinamik olan ekonomi konusunda hiçbir görüş aktarmayan konuşmacı özgürlük, demokratikleşme, insan hakları gibi temel konularda yoğunlaşmayı tercih etmiştir. Ülkenin çoğu yerinde sıkıyönetimin kaldırılmış olması, tutukluların serbest bırakılması ve ölüm cezalarının infaz edilmemesinin Avrupa ile olan ilişkilerin normalleştirilmesine katkı sağladığını anımsatarak uygulamaların devamı yönünde beklentilerini açıklamıştır. Çalışmalardan memnuniyet duyduklarını söyleyerek sözlerini bitiren Flanagan, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş süreci, Atatürk tarafından hayata geçirilmek istenen oluşumlar ve Çocuk Bayramı hakkında herhangi bir sözcük kullanmamıştır. İrlandalı parlamenterin konuşması öncesinde dikkat çekici bir yaklaşım görülmüş ve TBMM'de gerginliğe neden olmuştur. TBMM üyelerine dağıtılan konuşma metninde yer alan "Türkiye'yi teftişe gelen Avrupa Konseyi Temsilcileri" ifadesi Genel Kurulda huzursuzluk yaratmıştır (Milliyet, 24 Nisan 1986). Meclis Başkanı Necmettin Karaduman, bu ifadenin yanlışlıkla yazılmış olduğunu kabul ederek "Türkiye, teftişi kabul edemeyecek büyük bir özgürlük ülkesidir" sözleriyle bu ifadelerin metinden çıkarıldığı kayda geçirilmiştir (Tutanak Dergisi, 1986: 110, 111). Metnin tercüme edilişi esnasında böyle bir yanlışlığın yapılmış olacağını düşünmek pek inandırıcı gelmemekle birlikte, konuk parlamenterin bir ülkenin meclisinin açılış kutlama töreninde böyle bir konuşma hazırlamış olması, sadece diplomatik bir seviyesizlik değil aynı zamanda bir saygısızlıktır.

- Metin içindeki toplam sözcük sayısı: 291
- Selamlama/veda sözcük sayısı: 23
- Konuşma sözcük sayısı: 268
- En çok kullandığı üç sözcük ve sayısı: Avrupa (5), Türkiye (4), Demokrasi (3).

Bu bağlamda; 12 Eylül'ün Avrupa'da nasıl karşılandığı, ülkelerin değerlendirmesinin hangi boyutta olduğu önem arz etmektedir. Her ne

kadar askeri darbe tepkiyle karşılanmış ve Türkiye hakkında olumsuz düşünceler üretilmesine neden olmuşsa da Avrupa'da bu konuda iki farklı görüş olduğu ortaya çıkmıştır. Birinci görüş Türkiye ile ilişkilerin askıya alınmasını isteyen Fransa, Hollanda ve Danimarka öncülüğündeki karşıt ülkelerin görüşü; ikincisi ise Almanya ve İngiltere'nin öncülük yaptığı gelişmelere ılımlı yaklaşan ülkelerin görüşüdür. Darbeyi yapan kadronun demokratik kurumlara saygı duyduğunu ve ilk fırsatta yeniden hayata geçirileceğini beyan etmesini yeterli bulan ikinci grubun etkisiyle, AT Bakanlar Konseyinin 16 Eylül 1980 tarihli toplantısında Türk askerî makamlarının açıklamalarının takip edileceği doğrultusunda izlemeci bir karar alındı (Oran, 2010: 84).

2.3. Lüksemburg Millet Meclisi Üyesi Astrid Lulling'in Konuşması (23 Nisan 1987)

TBMM'nin açılışının 67. Yıldönümü kutlama programı çerçevesinde Türkiye'ye davet edilen 27 ülkeden parlamenterler adına konuşan Bayan Lulling, belirtilen dönemlerde Genel Kurula hitap eden tek kadın konuk parlamenter olmuştur. Demokratik özgürlükler olarak adlandırdığı zorlu süreçte Türkiye'nin girişimlerini ve çabalarını saygıyla karşıladıklarını belirterek, tarihi geçmişi ve sahip olduğu coğrafi konumu nedeniyle ülkenin küresel öneminden bahsetmiştir. Türkiye'nin Avrupa Topluluğuna üyelik başvurusunun, Topluluğun iktisadi ve mali yönden büyük sıkıntılar içinde olduğu bir döneme denk gelmesinin olumsuz bir gelişme olduğunu belirtmiştir. Yapılan müracaatın, ülkenin demografik, ekonomik ve sosyal yapısını göz önüne alan "(...) kendilerini devlet adamı telakki eden Avrupalıları sevince boğmadığını..." anımsatarak sürecin zorluğunu gündeme getirmiştir. Türkiye'nin adaylığının Avrupa, Afrika ve Orta Doğu için bir şans olduğunu değerlendiren Lulling, Türkiye'nin adaylık hedefinin gerçekleşmesinde en önemli görevin, halka bilgi vermek sorumluluğunda olan parlamenterlere düşeceğini belirtmiştir (Tutanak Dergisi, 1987: 422-424). Lüksemburg Millet Meclisi Üyesi Astrid Lulling'in daha yumuşak ve samimi ifadeler kullanmayı tercih etmiş olması dikkat çekicidir.

- Metin içindeki toplam sözcük sayısı: 844
- Selamlama/veda sözcük sayısı: 109
- Konuşma sözcük sayısı: 735

- En çok kullandığı üç sözcük ve sayısı: Avrupa (13), Türkiye (8),
Parlamente (4).

2.4. Malezya Millet Meclisi Başkanı Tan Sri Dato Mohd Zahir Hacı İsmail'in Konuşması (23 Nisan 1988)

TBMM'nin Türk halkı için herhangi bir ülkedeki parlamentodan daha özellikli ve önemli olduğunu vurgulayarak sözlerine başlayan İsmail, Meclis'in açılışı öncesi ve sonrası tarihsel gelişmeleri ayrıntılı bir şekilde gündeme taşıyarak Mustafa Kemal Atatürk'e özel bir sayfa açmıştır. İç ve dış düşmanlarla savaşın devam ettiği bir dönemde meclis çalışmalarının yürütülmesi, zafer kazanılması ve sonrasında atılan adımlarda Atatürk'ün liderliğinin göz ardı edilemeyeceğini anımsatmıştır. Sadece büyük bir asker değil aynı zamanda mükemmel bir politikacı olarak gördüğü Atatürk'e inanan ve onu destekleyen Türk halkının da üzerine düşeni yerine getirdiğini takdirle karşılamıştır. Atatürk'ün kendileri için çok farklı bir yönü olduğunu söyleyen İsmail, İngiliz yönetimi altındaki Malezya halkının işgal kuvvetlerine karşı direnişi nedeniyle ona hayranlık duyduğunu, dönemin iletişim zorluklarına rağmen neredeyse her evde Atatürk fotoğraflarının bulunduğunu aktarmıştır. İngilizlerle mücadele yolunda Malezya halkına da ilham kaynağı olan Atatürk'e hayranlığını belirterek en zor zamanlarında Türklere Tanrı'nın bir lütfu olan lider olarak değerlendirmiştir (Tutanak Dergisi, 1988: 263-265).

- Metin içindeki toplam sözcük sayısı: 889

- Selamlama/veda sözcük sayısı: 90

- Konuşma sözcük sayısı: 799

- En çok kullandığı üç sözcük ve sayısı: Atatürk (8), Türkiye (6),
Parlamente (3).

2.5. İsviçre Kantonlar Meclisi Başkanı Huber Raymond'un Konuşması (23 Nisan 1989)

Türkiye'nin bağımsızlığının sembolü olan Lozan Antlaşmasının imzalandığı Vaud Kantonu'ndan geldiğini memnuniyetle vurgulayan Raymond, TBMM'nin çok zor şartlarda hayata geçirildiğini ve kararlı mücadelesi sonunda genç bir Cumhuriyetin doğduğunu belirtmiştir. Diğer Avrupalı konuklardan farklı olarak konuşmasında Atatürk'e yer veren Raymond, Cumhuriyetin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün eseri olan ülkenin sahip olduğu stratejik konumu ve demokratikleşme

yolundaki çalışmalarının tüm dünya tarafından dikkatle izlendiğini hatırlatarak Türkiye'nin sadece Avrupa örgütleri ve NATO üyesi olmadığını, İslam Konferansı üyesi olarak da önemli bir konumda bulunduğunu iletmıştır. Bu özel günün Türk ve dünya çocuklarının bayramı olmasını keyifle ve saygıyla karşılamış, Türkiye hakkında değerlendirme ve eleştirilerde bulunabilmek için mutlaka ziyaret edilmesi gerektiği söyleyerek davete teşekkür etmiştir (Tutanak Dergisi, 1989: 346-348).

- Metin içindeki toplam sözcük sayısı: 454
- Selamlama/veda sözcük sayısı: 76
- Konuşma sözcük sayısı: 378
- En çok kullandığı üç sözcük ve sayısı: Avrupa (6), TBMM (6), Türkiye (3).

2.6. Malezya Senato Başkanı Ahmed Urai'nin Konuşması (23 Nisan 1990)

Türkiye'yi Avrupa ile Asya arasında bir köprü olarak gören, eski ve parlak bir medeniyet tarihine sahip olduğunu belirten Urai, konuşmasında öncelikle iki ülke arasındaki ekonomik ilişkileri değerlendirmiştir. Havayolu şirketlerinin de uçuş planlamalarının güncellenmesiyle yakın gelecekte ilişkileri daha büyük boyutlara ulaşacağına inandığı belirtmiştir. "Malezya'yı ziyaret et" yılı olması münasebetiyle de Türk parlamenterleri Malezya'ya davet etmiştir. Dünyada yaşanan olaylar nedeniyle parlamenterlerin görev ve sorumlulukların daha da zorlaştığını anımsatarak güncel küresel sorunların "(...) yoksulluk, grevler, gösteri yürüyüşleri, terörizm, din kökenli huzursuzluklar, etnik gruplar arasındaki çatışmalar, ırk ayrımcılığı ve en ciddi ve acilen çare bulunması gerekli olan uyuşturucu maddeler kullanımı..." olduğuna dikkat çekmiştir. Dünya barışı ve mutluluğu için kuvvetli ve başarılı hükümetlere ihtiyaç olduğunu, bunun da ancak din, inanç, ideoloji ve renk farkı gözetilmeden oluşturulacak anlayışla mümkün olabileceğini savunmuştur. Konuşmasını tamamlarken Ramazan Bayramı kutlaması yapan Urai, TBMM'nin kuruluşunun 70. Yılı'nı tebrik etmiş ve Atatürk'ün, "Yurtta Sulh Cihanda Sulh" ilkesinin herkese kılavuz olmasını temenni etmiştir (TBMM, 2012: 55-57).

- Metin içindeki toplam sözcük sayısı: 818

- Selamlama/veda sözcük sayısı: 99
- Konuşma sözcük sayısı: 719
- En çok kullandığı üç sözcük ve sayısı: Türkiye (7), Parlamenter (6), Halk (5).

2.7. Macaristan Sosyal Güvenlik Bakan Yardımcısı Andrâs Kelemen'in Konuşması (23 Nisan 1991)

Macar Parlamentosunun ve Macaristan'ın genç demokrasisinin örnek aldığı TBMM'yi "abla" olarak betimleyen Kelemen, Türklerin geleneksel bir yeteneği olan devlet kurma becerisinde sergiledikleri başarılarla hayranlık duyduklarını özellikle belirtmiştir. Tarihsel süreç içinde "hasta adam" denen bir devletin yaşadığı sıkıntıları, "*Türk Milletinin büyük önderi Kemal Atatürk tarafından getirilen tarihsel değişimlerden sonra...*" modern ve demokratik bir toplum oluşumundan takdirle bahsetmiştir. Yaşanan olumlu gelişmeleri demokrasiyi tercih etmenin bir sonucu olarak görmüş ve Türkiye'nin başarılarının Macaristan için teşvik edici bir örnek olduğunu vurgulamıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında uzun yıllar komünist rejim altında yaşamış olan Macaristan'ın 1990 seçimlerinden itibaren parlamenter demokrasiye geçtiğini anlatıp ülkesinin ekonomik atılımları ve genel durumu hakkında TBMM'ye bilgi vermiştir. Konuşmasının son bölümü Türkçe olmuştur:

"Türk İstiklal Savaşının ve Türkiye Devletinin başlangıcını oluşturan günün 71'inci yıldönümünde bir yabancı olarak sizlere hitap edebilmem, benim için büyük bir şereftir. Onun için, Macaristan Parlamentosu nezdinde Türk demokrasisini saygıyla selamlıyoruz" (Tutanak Dergisi, 1991: 424-426; Meclis Haber Dergisi, 1991: 8).

- Metin içindeki toplam sözcük sayısı: 797
- Selamlama/veda sözcük sayısı: 139
- Konuşma sözcük sayısı: 658
- En çok kullandığı üç sözcük ve sayısı: Türkiye (10), Parlamenter (6), Demokrasi (6)

2.8. Kazakistan Yüksek Şurası Başkanı Serikbolsın Abdildin'in Konuşması (23 Nisan 1992)

Abdildin, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en önemli değişimi olarak gördüğü TBMM'nin kuruluş yıldönümünü kutlarken gelecek nesillere "Türk erkek çocukları kahraman ve Türk kız çocukları güzel olsunlar" şeklinde mesaj göndermiştir. Türkiye ve Kazakistan halklarının kardeşliğini vurgulayarak El-Farabi ve Hoca Ahmet Yesevî gibi isimlerin hatırlanmasının bile iki kardeş halkı birbirine yakınlaştırmaya yeterli olduğunu belirtmiştir. Atatürk'ün;

"Halihazırda dünya milletleri, büyük bir bütünün parçaları olan kardeşlerdir. Bu yüzden, herkes, dünya milletlerinin barış içinde yaşamaları ve mutlu olmaları için kendi milletleri adına nasıl gayret sarf ediyorlarsa, öyle gayretle çalışmalıdırlar" (Tutanak Dergisi, 1992: 345).

sözünü örnek vererek iki ülkenin dünya barışı için beraber çalışması gereğini anımsatmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Turgut Özal ile Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev'in karşılıklı ziyaretlerine özel vurgu yapan Abdildin, Kazakistan'ın bağımsızlığını ilk tanıyan ülke olan Türkiye'ye teşekkürlerini iletmiştir. TBMM'nin 70 yıllık tecrübelerinden, çalışmalarından ders alma ve faydalanmanın henüz demokrasiye geçmiş olan bir devlet için öneminden bahsedip Türkiye'nin yardım ve desteğinin önem ve gerekliliğinden güzel temennilerle bahsetmiştir (Tutanak Dergisi, 1992: 344-346; Meclis Haber Dergisi, 1992: 12).

- Metin içindeki toplam sözcük sayısı: 715
- Selamlama/veda sözcük sayısı: 75
- Konuşma sözcük sayısı: 640
- En çok kullandığı üç sözcük ve sayısı: Türkiye (10), Halk (9), Parlamenter (4)

2.9. KKTC Meclis Başkanı Ayhan Halit Acarkan'ın Konuşması (23 Nisan 1994)

TBMM'nin açılışını dönemin esaret altındaki ulusların özgürlük inancını harekete geçiren bir karar olarak gören Acarkan, Atatürk'ün emperyalizme karşı giriştiği kutsal mücadelenin ulusal egemenlik ve demokratik anlayışına dayandığı belirtmiştir. Milli Mücadelenin TBMM yönetim ve denetiminde sürdürülmesini, Kuva-yı Millîye ruhunun ulusal

iradeye ve demokrasiye dayandırıldığı bir işareti olarak değerlendirmiştir. Genç Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin temel ilkesi olarak vurguladığı demokrasinin tüm kurumlarına yerleşmeye başladığını anlatırken bu konudaki yol göstericilerinin Atatürk ve ilkeleri, güven kapılarının anavatan Türkiye olduğunu ve Türkiye'nin desteğine layık olabilmek için en iyi şekilde çalışmaya devam edeceklerini duyurmuştur (Tutanak Dergisi, 1994: 434-436; Meclis Haber Dergisi, 1994: 16).

- Metin içindeki toplam sözcük sayısı: 699

- Selamlama/veda sözcük sayısı: 100

- Konuşma sözcük sayısı: 599

- En çok kullandığı üç sözcük ve sayısı: Atatürk (9), Türkiye (8), Demokrasi (7)

2.10. Hırvatistan Cumhuriyeti Temsilciler Meclisi Başkanı Katica Ivanišević'in Konuşması (23 Nisan 1995)

TBMM'nin açılış yıldönümünün kutlanmasını Türkiye'de demokrasinin devamlılığının bir kanıtı olduğunu söyleyen Ivanišević, Türk Halkının yararına olan bu durumun Türkiye'de refah seviyesini yükseltecek ve hem Avrupa'da hem de Orta Doğu'da barış ve istikrarı sağlama amaçları olan bir konu olduğunu belirtmiştir. Modern Türkiye'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün algısındaki siyasi düzeni, cumhuriyetin ilanına giden yolda TBMM'ye verdiği değer yansıması olarak ele alıp bir devletin ortaya çıkışında halkın katılımı ve yenilenme için demokrasinin tek çare olduğuna vurgu yapmıştır. Bir devlet ya da ulusun temel hedeflerine ulaşmasındaki en önemli yapının çoğulcu, anayasal ve parlamenter demokrasi olduğunu aktarırken kendi ülkesinden örnek verip, topraklarının bir bölümünün işgal altında bulunduğu Hırvatistan'ın yaşadığı tüm olumsuzluklara rağmen "*siyasal ve toplumsal yaşamında kapsamlı bir demokratik transformasyonu*" hayata geçirme azminde olduğunu duyurmuştur (Tutanak Dergisi, 1995: 31-33; Meclis Haber Dergisi, 1995: 17,18).

- Metin içindeki toplam sözcük sayısı: 828

- Selamlama/veda sözcük sayısı: 131

- Konuşma sözcük sayısı: 697

- En çok kullandığı üç sözcük ve sayısı: Atatürk (9), Türkiye (7), TBMM (6)

2.11. KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Raif Denktaş'ın Konuşması (23 Nisan 1998)

Değişik tarihlerde TBMM Genel Kurulu'na 6 defa hitap etmiş tek devlet başkanı olan Denktaş, konuşmasında Kıbrıs sorununun tarihsel sürecini özetleyip haklı davalarının sonsuza dek savunucusu olacağını inançla belirtmiştir. 23 Nisan 1920'yi Türk Ulusunun kaderine sahip çıktığı ve dünyanın en güçlü uluslarına karşı "*tarihine yaraşır direnişini, katıksız egemenliğini temsil eden*" bir tarih olarak kutlamıştır. Uluslararası anlaşmalar ve hukuki gelişmeler açısından Türklerin en haklı olduğu konulardan biri olarak gördüğü Kıbrıs sorununu, günün anlam ve önemi doğrultusunda demokrasi ve insan hakları ile pekiştirerek değerlendirmiştir. Bu vesile ile TBMM kürsüsünden dünyaya seslenen Denktaş, bu davada barıştan ve müzakereden yana olduklarını ancak barışın bedeli olarak haklarından ve özgürlüklerinden vazgeçmeyeceklerini duyurmuştur.

"Atatürk'ün bu Meclisinden bir kez daha belirtirim ki Türk Ulusunun Kafkaslar'dan Balkanlar'a, Ege'den Doğu Akdeniz'e uzanan bir bölgede barış ve istikrarın korunmasına hizmet ettiğine yürekten inanan bir kişiyim" (Tutanak Dergisi, 1998: 242-245; Meclis Haber Dergisi, 1998: 6, 7).

sözleriyle, Anavatana bağlılık duygularıyla konuşmasını tamamlamıştır

- Metin içindeki toplam sözcük sayısı: 1447
- Selamlama/veda sözcük sayısı: 126
- Konuşma sözcük sayısı: 1321

- En çok kullandığı üç sözcük ve sayısı: Avrupa (14), Türkiye (11), Halk (9)

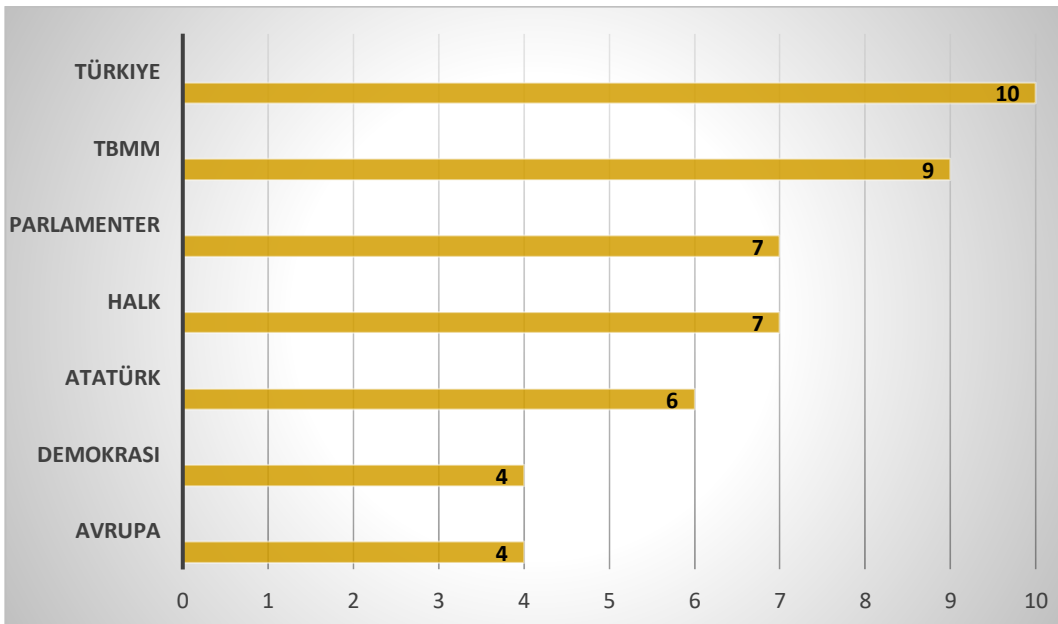
2.12. Türkmenistan Meclis Başkanı Sahad Muradov'un Konuşması (23 Nisan 2000)

TBMM'nin 80. yaşını kutlarken Atatürk'ü saygıyla anan Muradov, bu çatı altında bir araya gelme nedeninin 23 Nisan 1920 günü sevinç ve o günün kutsallığı olduğunu belirtip Türk Halkının bağımsızlık için verdiği mücadeleyi övmüştür. Yeni oluşumun temellerinin atılmasında Atatürk'ün liderliğinin özel bir yeri olduğunu "*Türk Halkının Büyük Oğlu*

Atatürk'ün "Egemenlik Kayıtsız Şartsız Milletindir" sözlerini hatırlatarak özetlemiştir. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra bağımsızlığını kazanan devletlerden birinin de Türkmenistan olduğunu, Türkmenistan'ın bağımsızlığının ilk olarak Türkiye tarafından tanındığını, iki ülke arasındaki dostluk ve kardeşliğe vurgu yapan Türkmenistan Cumhurbaşkanı Saparmurat Türkmenbaşı'nın "Biz, bir millet, iki devletiz" sözleriyle anımsatmıştır. İkili ilişkilerde büyük mesafe kat edildiğini, çeşitli alanlarda olduğu gibi parlamentolar arasında da tecrübe ve görüş paylaşımlarının yürütüldüğünü belirtmiştir. Böylelikle her alanda atılımlar sergileyen ve halkın sosyal durumu yanında şehirlerdeki alt yapı yatırımlarını da süratle genişleten Türkmenistan'ın 12 Aralık 1995'te Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda alınan bir kararla "daimî tarafsız ülke" statüsü kazandığını aktarmıştır. Ülkenin geleceğini barış üzerine kurmayı hedeflediklerini belirtirken Atatürk'ün yeni nesle bıraktığı "Yurtta sulh, cihanda sulh" vasiyetine sahip olunacağını tekrarlamıştır (Tutanak Dergisi, 2000: 512-514; Meclis Haber Dergisi, 2000: 6, 7).

- Metin içindeki toplam sözcük sayısı: 794
- Selamlama/veda sözcük sayısı: 29
- Konuşma sözcük sayısı: 765
- En çok kullandığı üç sözcük ve sayısı: Halk (15), Türkiye (9), TBMM (6).

Grafik 1: En Çok Kullanılan Sözcükler ve Kaç Konuşmacının Kullandığı

SONUÇ

TBMM'nin açılışından bir yıl sonra kabul edilen bir kanunla 23 Nisan gününün milli bayram olması ve çeşitli etkinliklerle kutlanması hayata geçirildi. Bu özel günün aynı zamanda çocukların da bayramı olmasını düşünen Himaye-i Etfâl Cemiyetinin öncülüğüyle başlayan uygulama günümüze kadar devam etti ve 1981 yılından itibaren 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı olarak kutlanmaya devam edildi.

“Egemenliğine sahip olmayan bir insan veya bir toplum, hiçbir zaman iradesini kullanamaz... Şimdiye kadar milletimizin başına gelen bütün felaketler, kendi kader ve yazgısını başka birinin eline bırakmasından kaynaklanmıştır” (Kocatürk, 2007: 146).

sözleriyle halkın egemenliğe sahip çıkmasını arzulayan Atatürk'ün ideali unutturulmamaya çalışıldı.

Bugünün anlam ve önemini değerlendiren UNESCO Örgütü'nün 1979 yılını Dünya Çocuk Yılı ilan etmesi, tüm dünya çocuklarının 23 Nisan'ı bir bayram havasında kutlamasını sağladı. TBMM çatısı altında gerçekleştirilen anma ve kutlama törenleri kapsamında yabancı konukların da TBMM Genel Kuruluna hitap etmeleri gelenekselleşti. 1985 ile 1992 yılları arasında sekiz yıl aralıksız olarak gerçekleştirilen bu uygulama, 1994, 1995, 1998 ve 2000 yıllarında birer konuşma ile sürdürüldü. Yabancı konuklar için kabul edilen konuşma hakkından günümüze kadar 25 değişik ülkenin temsilcileri faydalanırken, 15 Nisan 1955 tarihinde Genel Kurula hitap eden Irak Mebusan Meclisi Reisi Abdülvahap Mercan ilk konuşmacı oldu.

Konuşmacıların ortalama sözcük sayısı 758 olarak tespit edilmiş, en çok sözcük kullanan kişi 1447 sözcükle KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Raif Denktaş, en az sözcük kullanan kişi 291 sözcükle Avrupa Parlamenter Meclisi Başkan Yardımcısı Oliver James Flanagan olmuştur. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı olarak bilinen bugün de birkaç konuşmada “çocuk” sözcüğü kullanılmış, ancak sadece İsviçre Kantonlar Meclisi Başkanı Huber Raymond:

“Bu Meclisin kuruluş yıldönümünün, ülkenin geleceğinin çocuklara ait olmasının vurgulanması bakımından aynı zamanda çocukların da bayramı olması keyfiyetini özellikle saygıyla karşılıyor ve selamlıyorum. Ayrıca, kutlamalarda sadece Türk

çocuklarının değil dünya çocuklarının da bulunması, bizlere belirli bir heyecan veriyor" (TBMM, 2012: 54).

sözleriyle günün önemini vurgulamıştır. TBMM'nin yabancı temsilcilere Genel Kurulda söz hakkı tanınması tüm konuklarca memnuniyetle karşılanmış, kendilerine yapılan davete teşekkürlerini iletmışlerdir.

Genel Kurula hitap eden yabancı konukların konuşmalarında küresel ve Türkiye kaynaklı gelişmelere vurgu yapıldığı dikkat çekmektedir. Bu kapsamda; 12 Eylül 1980 askeri darbesinin etki ve sonuçlarının yakından hissedildiği yıllarda konuşma yapan Avrupalı konukların genel olarak üzerinde durduğu ifadeler insan hakları, demokratikleşme çalışmaları ve siyasi uygulamalar olmuştur. Ne var ki bu konuşmacılar Türkiye-AB ilişkilerinde önemli bir basamak olan Türkiye'nin ekonomik alandaki uygulamalarına pek değinmemişlerdir. TBMM'nin kuruluş süreci, Milli Mücadele ve Atatürk gibi kavramlar da bu kişilerin metinlerinde yer bulamamıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin davetlisi olarak TBMM'de, Türk halkının oylarıyla seçilmiş parlamenterlerine konuşma hakkı tanınmış yabancı bir parlamenterin diplomatik nezaketsizlik ve saygısızlık olarak belirtilebilecek girişiminin de unutulmaması gerekmektedir. Avrupa Parlamenter Meclisi Başkan Yardımcısı olan İrlandalı Parlamenter Oliver James Flanagan, 23 Nisan 1986 günkü oturumda Genel Kurul'a hitap etmiştir. Konuşma öncesi TBMM üyelerine dağıtılan konuşma metninde "Türkiye'yi teftişe gelen Avrupa Konseyi Temsilcileri" ifadesinin görülmesi huzursuzluk ve kızgınlığa neden olmuştur. Meclis Başkanı tarafından yapılan bir açıklama ile bu ifadelerin yanlışlıkla yazıldığı kabul edilip ifadeler metinden çıkarılmıştır. Metnin orijinal belgelerine ulaşmak mümkün olamadığından bunun bir tercüme hatası ya da yanlış anlaşılma mı olduğu, yoksa açıkça "teftiş" ifadesi kullanılıp kullanılmadığı öğrenilememiştir.

Öte yandan diğer konukların mesajlarındaki ortak özellik; Türkiye'nin tarihi ve devletin kurucusu Atatürk'ün üstün kişiliği, sahip olduğu devlet tecrübesi ve ikili ilişkilerde Türkiye'nin destek ve yardımına duyulan gereksinim olarak ortaya çıkmıştır. Dünya kamuoyuna da mesaj vermek isteyen bu konuklar, kendi ülkelerinin tanıtımını yapmak, sorunlarını paylaşmak ve çocukların bayramı olan bugünü en güzel duygularla paylaşmak için iyi niyet ifadelerini de sıkça kullanmışlardır.

Bayramlar Türk toplumunda anlamlı yere sahip olan özel günlerdir. Dini bayramların aynı inanca sahip olanlar arasındaki ilişkileri pekiştirmesi gibi milli bayramlar da vatandaşlık bilincinin sağlanması ve devletin temel rejiminin gelecek nesillere aktarılmasına katkısı büyüktür. Yasalarımızca bayram olarak belirlenmiş günlerden biri olan 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı da bu günlerden biridir. Dünyada sadece Türk çocuklarına armağan edilen ve tüm dünya çocuklarıyla beraber kutlanan bu kıymetli gün, bir ulusun özgürlük ve egemenliğe kavuşmasının kutlandığı gündür. Hangi gerekçeyle olursa olsun bayramların kutlanmaması, etkisizleştirilmesi ya da unutturulması, ulusal birliğe vurulacak en büyük darbedir. Olayın uluslararası anlam taşıması nedeniyle yabancı ülke çocuklarının ve parlamenter heyetlerinin TBMM'nin açılış günü etkinliklerine davet edilmesi geleneği sürdürülmelidir. TBMM Genel Kurulunda yapılacak özel konuşmalar, ikili ya da çoklu ilişkilerde yaşanması muhtemel yanlış anlaşılmanın giderilmesi, bilgi eksikliğinden kaynaklanacak düşüncelerin ortadan kaldırılması ve ülkelerin birbirini daha iyi tanıması için bir fırsat olarak görülmelidir. Bütün dünyanın saygı duyduğu bir kurucu liderin "Yurtta Barış, Dünyada Barış" ilkesinin ilk uygulama alanı yüz yaşına ulaşmış olan TBMM olmalıdır.

KAYNAKÇA

Atatürk, Mustafa Kemal. (2013). *Nutuk*. (Haz.). Zeynep Korkmaz. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayını.

Balcıoğlu, M. (2008). *Direnen Millet-Milli Mücadele: Ya İstiklâl Ya Ölüm, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi-I*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayını.

Erhan, Ç. & Tuğrul A. (2010). *Avrupa Topluluklarıyla İlişkiler, Türk Dış Politikası*. C. 2: 1980-2001. (Ed.). Baskın Oran, İstanbul: İletişim Yayınları.

Güneş, İ. (2009). *Birinci TBMM'nin Düşünce Yapısı (1920-1923)*. İstanbul: İş Bankası Yayını.

Habertürk Gazetesi, 19 Nisan 2020, Erişim Adresi: <https://www.haberturk.com/yazarlar/muharrem-sarikaya/2650757-tbmm-baskanindan-23-nisan-icin-iki-rica>. Erişim Tarihi: 07.19.2020.

Kocatürk, U. (2007). *Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayını.

- Meclis Haber Dergisi, S. 8, TBMM Yayını, Ankara, 1991.
- Meclis Haber Dergisi S. 15, TBMM Yayını, Ankara, 1992.
- Meclis Haber Dergisi S. 32, TBMM Yayını, Ankara, 1994.
- Meclis Haber Dergisi S. 41, TBMM Yayını, Ankara, 1995.
- Meclis Haber Dergisi, S. 61, TBMM Yayını, Ankara, 1998.
- Meclis Haber Dergisi S. 75, TBMM Yayını, Ankara, 2000.
- Milliyet Gazetesi, 23 Nisan 1979, 24 Nisan 1986.
- Özdemir, H. (2019). *Savaşta ve Barışta Kemal Atatürk*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Saban, G. M. (2019). Millî Kimliğin Oluşturulması Bağlamında 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı. (Doktora Tezi). *YÖK Ulusal Tez Merkezi*, 576225.
- Sarıkaya, M. (2005). Türkiye Himaye-i Etfâl Cemiyeti 1921-1935. (Doktora Tezi). *YÖK Ulusal Tez Merkezi*, 146074.
- TBMM. (2012). *Tarihe Düşülen Notlar-2, Yabancı Devlet Adamlarının Genel Kurul Konuşmaları*. (Koord.). Rüçhan Akıncıoğlu. Ankara: TBMM Yayını.
- Tutanak Dergisi, TBMM, Dönem: 17, Cilt: 15, Yasama Yılı: 2, 89. Birleşim, 23.4.1985.
- Tutanak Dergisi, TBMM, Dönem: 17, Cilt: 28, Yasama Yılı: 3, 96. Birleşim, 23.4.1986.
- Tutanak Dergisi, TBMM, Dönem: 17, Cilt: 39, Yasama Yılı: 4, 94. Birleşim, 23.4.1987.
- Tutanak Dergisi, TBMM, Dönem: 18, Cilt: 10, Yasama Yılı: 1, 62. Birleşim, 23.4.1988.
- Tutanak Dergisi, TBMM, Dönem: 18, Cilt: 25, Yasama Yılı: 2, 81. Birleşim, 23.4.1989.
- Tutanak Dergisi, TBMM, Dönem: 18, Cilt: 59, Yasama Yılı: 4, 107. Birleşim, 23.4.1991.
- Tutanak Dergisi, TBMM, Dönem: 19, Cilt: 9, Yasama Yılı: 1, 68. Birleşim, 23.4.1992.
- Tutanak Dergisi, TBMM, Dönem: 19, Cilt: 58, Yasama Yılı: 3, 94. Birleşim, 23.4.1994.

Tutanak Dergisi, TBMM, Dönem: 19, Cilt: 85, Yasama Yılı: 4, 103. Birleşim, 23.4.1995.

Tutanak Dergisi, TBMM, Dönem: 20, Cilt: 51, Yasama Yılı: 3, 81. Birleşim, 23.4.1998.

Tutanak Dergisi, TBMM, Dönem: 21, Cilt: 31, Yasama Yılı: 2, 85. Birleşim, 23.4.2000.

Tutanak Dergisi, TBMM, Dönem: 24, Cilt: 15, Yasama Yılı: 2, 72. Birleşim, 29.2.2012.

Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun, Resmî Gazete, S. 17284, 19 Mart 1981.